Co by měl znát dluhový poradce

aneb

10 odpovědí na nejčastější otázky klientů dluhové poradny

SDRUŽENÍ
PRO PROBACI A MEDIACI
V JUSTICI, o.s.

Jaké důsledky má nedodržení zákonem stanovených obsahových náležitostí smlouvy o spotřebitelském úvěru?

Pokud smlouva **neobsahuje předepsané informace a spotřebitel tuto skutečnost uplatní u věřitele**, pokládá se spotřebitelský **úvěr za úročený ve výši diskontní sazby** vyhlášené Českou národní bankou, a to od počátku, přičemž **ujednání o jiných platbách** na spotřebitelský úvěr se stávají **neplatnými**. V příloze č. 3 k zákonu o spotřebitelském úvěru účinném od ledna 2011 jsou stanoveny informace, které musí smlouva o spotřebitelském úvěru obsahovat.

Jak je to s výpovědí a odstoupením od smlouvy o spotřebitelském úvěru?

Od ledna 2011 vstoupil v účinnost nový zákon o spotřebitelském úvěru, který nabízí některé nové, resp. modifikované způsoby ukončení spotřebitelského úvěru, jejichž účelem je především zjednodušit a zlevnit spotřebiteli vyvázání se ze smluvního vztahu s věřitelem.

Výpověď - **výpovědí může spotřebitel ukončit spotřebitelský úvěr sjednaný na dobu neurčitou kdykoliv a s okamžitou účinností**, pokud nebyla sjednána výpovědní doba. Sjednaná výpovědní doba však nesmí být delší než jeden měsíc. Naopak věřitel může ukončit spotřebitelský úvěr sjednaný na dobu neurčitou pouze tehdy, je-li to sjednáno ve smlouvě. Tato výpovědní doba však nesmí být kratší než 2 měsíce.

Odstoupení - **Spotřebitel má právo do 14 dnů od uzavření smlouvy o spotřebitelském úvěru od ní odstoupit bez udání důvodu**.

Co signalizuje rozhodčí doložka a jaká je její nebezpečnost ve spotřebitelských smlouvách?

Rozhodčí doložka je **ustanovením ve smlouvě**, kterým **smluvní strany stvrzují, že případné spory** vzniklé v důsledku neplnění smluvních podmínek **nebude řešit řádný soud, ale rozhodce**. Téměř vždy je věřitelem již ve smlouvě uveden konkrétní rozhodce, a to bez konzultace s klientem, který tak **nemá možnost ovlivnit skutečnost, kdo bude společným rozhodcem**. Z tohoto postupu je patrné, že šance na **nezávislost při posuzování sporu může být vážně ohrožena**. Věřitelé navíc využívají tzv. **ad hoc rozhodců** (či jejich seskupení), kteří narozdíl od stálých rozhodčích soudů **nemají povinnost zveřejňovat své statuty a řády**.

Co je to exekutorský zápis?

Exekutorský zápis je dohodou mezi dlužníkem a věřitelem, kterou se **dlužník zaváže splnit pohledávku věřitele** a v níž **svolí, aby** podle takového zápisu **byla nařízena a provedena exekuce**. Jestliže dohodnutou povinnost řádně a včas nesplní, **vylučuje nalézací řízení** o existenci pohledávky a **je** tudíž **exekučním titulem**.
Věřitel si tak má možnost preventivně zajistit, aby svoji pohledávku získal rychleji, bez absolvování nalézacího řízení u soudu. Ušetří tak čas i peníze při vymáhání svého nároku. Exekutor, který zápis sepsal, jej může v rámci exekučního řízení vymáhat.

Kdy je dluh promlčený? A co promlčení znamená?

Promlčecích lhůt je v české legislativě několik, promlčují se všechna práva majetková s výjimkou práva vlastnického. **Maximální délka promlčecí lhůty bývá 10 let**.

Promlčení neznamená zánik práva. Institut promlčení hraje klíčovou roli zejména při vymáhání pohledávky soudní cestou. Jestliže totiž dojde k promlčení závazku a dlužník písemně namítne jeho promlčení, není dlužník již povinen tento dluh uhradit. **Promlčené právo ze zákona tedy nezaniká, ale při vznesení námitky promlčení se ho nelze domáhat soudní cestou**. Promlčenou pohledávku však může dlužník sám dobrovolně uhradit a nebude se jednat o plnění bez právního důvodu. Úhrada bude v souladu se zákonem. Dovolá-li se však dlužník promlčení, nelze promlčené právo přiznat.

Dle občanského zákoníku je základní promlčecí lhůta tříletá.

Promlčecí lhůta běží ode dne, kdy právo mohlo být vykonáno poprvé. Občanský zákoník upravuje například: kupní smlouvu, smlouvu o dílo, nájemní smlouvu nebo smlouvu o půjčce. Smlouvy upravené občanským zákoníkem se tedy řídí tříletou promlčecí lhůtou. I v občanském zákoníku však existují výjimky: u náhrady škody na zdraví a bezdůvodného obohacení je promlčecí lhůta dvouletá.

Maximální desetiletá délka promlčecí lhůty je u soudních rozhodnutí.

Příklad: Půjčili jsme sousedovi na základě smlouvy o půjčce 30 tisíc korun. Soused se zavázal splatit danou částku do konce roku 2009. Neučinil tak. Na soud se tak musíme obrátit do konce roku 2012. Soud následně vydá platební rozkaz, kde zaváže souseda k úhradě. Jestliže tak soused na základě platebního rozkazu dobrovolně neučiní ve stanoveném termínu, máme deset let na to, abychom od něj získali peníze formou exekuce.

Dalším případem, kdy bude promlčecí lhůta desetiletá, je když dlužník uzná písemně svůj závazek co do důvodu a výše.

Především v případech, kdy půjčíme známému určitý finanční obnos a on v době jeho splatnosti nemá peníze, aby nám je vrátil zpět, je alespoň částečným řešením, když svůj dluh uzná co do důvodu a výše. V tomto případě máme dalších deset let na to, domoci se našeho práva soudní cestou. Desetiletá lhůta platí samozřejmě i pro úroky.

Dle obchodního zákoníku je promlčecí lhůta čtyřletá.

Obchodní zákoník upravuje například: kupní smlouvu, smlouvu o dílo, smlouvu o úvěru, smlouvu mandátní, licenční smlouvu. Jestliže se tedy uzavírá například kupní smlouva, je vždy dobré vědět, zda se řídí občanským či obchodním zákoníkem. Opět existují výjimky (např. náhrada škody na dopravovaných věcech nebo škoda vzniklá z opožděné zásilky se promlčují už za jeden rok).

Zdravotní pojištění – promlčecí lhůta je pětiletá.

V praxi se již mnohokrát stalo, že zdravotní pojišťovna předepsala živnostníkovi nebo osobě bez zdanitelných příjmů pojistné na veřejné zdravotní pojištění, které již bylo promlčené. Ze zákona je promlčecí lhůta u zdravotního pojištění pětiletá. Promlčecí lhůta však běží zvlášť pro předepsání pojistného a zvlášť pro vymáhání pojistného.

- Právo předepsat dlužné pojistné na veřejné zdravotní pojištění se promlčuje za pět let ode dne splatnosti. Pokud je proveden úkon ke zjištění výše pojistného nebo jeho vyměření, potom plyne nová promlčecí lhůta ode dne, kdy se o tom plátce pojistného dozvěděl. Dlužné pojistné se předepisuje platebními výměry nebo výkazy nedoplatků.

- Právo vymáhat pojistné na veřejné zdravotní pojištění (platí samozřejmě i pro penále) se promlčuje ve lhůtě pěti let od právní moci platebního výměru, jímž bylo toto dlužné pojistné vyměřeno. Promlčecí lhůta se však samozřejmě staví po dobu řízení u soudu.

Sociální pojištění – promlčecí lhůta je desetiletá.

U sociálního pojištění je situace stejná jako u zdravotního pojištění, ale promlčecí lhůta je desetiletá.

Nezaplacená pokuta – promlčecí lhůta je šestiletá.

Když jako řidič obdržíme pokutu (poštovní poukázku), kterou na místě nezaplatíme, má příslušný úřad ze zákona 6 let pro vymáhání této pokuty soudní cestou. Pro vymáhání pokuty totiž platí ustanovení zákona o správě daní a poplatků. Právo vybrat a vymáhat daňový nedoplatek se promlčuje po šesti letech po roce, ve kterém se stal tento nedoplatek splatným. Toto ustanovení však platí pro vymáhání. Lhůta pro vyměření daně se u jednotlivých daní liší (např. podat daňové přiznání za rok 2009 v roce 2010 znamená to, že finanční úřad nemůže daň z příjmu fyzických osob vyměřit či dodatečně vyměřit po roce 2013). Uvedený dopravní přestupek nelze ze zákona projednat, uplynul-li od jeho spáchání jeden rok.

Jak se bránit, pokud exekutor obstavil účet klienta, na který je zasílána mzda (důchod, dávky)?

Mzda, důchod, některé dávky nebo jiné příjmy, které nahrazují odměnu za práci, lze exekucí postihnout pouze částečně – srážkami. **Před postižením účtu se nezkou-má, odkud pocházejí peníze na něm uložené**. Vzhledem k zákonem omezené možnosti postižení uvedených příjmů nikdo nepochybí, pokud **zaměstnavatele (plátce** důchodu, poskytovatele dávek) **požádá**, aby peníze napříště **vyplácel jinak**. Chce-li povinný získat „zpět“ částky naposledy zaslané na účet, může se **obrátit na exekutora**.

Pokud mu doloží původ peněz na účtu (např. prostřednictvím posledních tří výpisů z účtu), mohl by exekutor uvolnit poslední mzdu (důchod, dávky) a za určitých okolností exekuční příkaz dokonce zrušit. Nedosáhne-li člověk takto řešení situace, musí **podat u exekutora nejpozději do 15 dnů návrh na částečné zastavení exekuce pro její nepřípustnost**. Je třeba uvést a doložit, že je přikázáním pohledávky z účtu postižena mzda nebo jiný příjem, který podle platné právní úpravy podléhá exekuci pouze formou srážek ze mzdy nebo jí nepodléhá vůbec.

S účinností od 20. července 2009 **se obstavení účtu (jednoho z účtů povinného) nedotkne částky odpovídající dvojnásobku životního minima**. Tuto částku banka povinnému na jeho žádost vyplatí. Jde pouze o **jednorázovou ochranu povinných** bez ohledu na původní povahu prostředků na účtu. Pokud je na účet zasílána mzda (důchod, dávky), musíte za účelem jejich další ochrany před exekucí využít postupů popsaných výše.

Pokud přes uplatnění výše popsaných postupů nezůstanou postiženému prostředky ani k zabezpečení základních potřeb, může **pověřený obecní úřad** podle místa svého trvalého pobytu **požádat o mimořádnou okamžitou pomoc**, která je dávkou pomoci v hmotné nouzi. Při běžném posuzování nároku na dávky úřady nemohou zohlednit postižení příjmu exekucí, pokud však aktuálně s přihlédnutím k faktickým příjmům a celkovým sociálním a majetkovým poměrům hrozí povinnému vážná újma na zdraví (nemá prostředky k nákupu potravin), lze přiznat právě mimořádnou okamžitou pomoc.

Má exekutor právo zabavit majetek manžela, pokud byla exekuce nařízena na druhého z manželů?

I kdyby se jednalo o výlučný dluh (takový, který vznikl před trváním manželství) jednoho z manželů (je třeba nahlédnou do exekučního titulu – rozhodnutí soudu v nalézacím soudním řízení), **může exekutor postihnout společné jmění manželů**. Podle stávající judikatury však **nesmí postihnout mzdu druhého manžela a ani účet, který je veden pouze na druhého manžela**. Pokud exekutor obstaví takový účet či postihne mzdu, je třeba **bránit se u exekutora návrhem na částečné zastavení exekuce pro její nepřípustnost**.

Jaký dopad má zahájení insolvenčního řízení (podání návrhu na povolení oddlužení) na exekuci?

Exekuci **lze po zahájení insolvenčního řízení nařídit, nelze ji však provést** – tzn., že **exekutor nečiní žádné úkony k provedení exekuce** (nevydává exekuční příkazy). Byla-li exekuce provedena, tedy peníze odeslány na účet exekutora před zahájením insolvenčního řízení, došlo ke splnění dluhu a peníze se nevrací. Pokud by se věřitel přesto přihlásil do insolvenčního řízení, bylo by to důvodem pro popření pohledávky ze strany dlužníka.

Jak probíhá oddlužení manželů?

Oddlužení manželů není v insolvenčním zákoně nijak upraveno. **Z judikatury Vrchního soudu však plyne, že manželé se oddlužují společně, neboť společné dluhy (vzniklé za trvání manželství) i výlučné dluhy (vzniklé každému z nich před trváním manželství) se uspokojují z majetku náležícího do společného jmění manželů, a proto je lze hradit z příjmu obou manželů**. Manželé musí společně zaplatit alespoň **30 % dluhů** a jednu odměnu na náklady insolvenčního správce. Doporučuje se, aby **návrh na oddlužení podali oba manželé, a to nejlépe ve stejný den**, aby soud mohl vést o návrzích společné řízení. Pokud by návrh na oddlužení podal **pouze jeden z manželů, druhý manžel není chráněn** před případnou exekucí. Praxe soudů je v případě oddlužení manželů ovšem velmi nejednotná.

Jaké je postavení ručitele v případě, že dlužník na sebe podá návrh na povolení oddlužení?

Pokud věřitel *uplatní* svůj nárok na zaplacení po dlužníkovi a následně po ručiteli před *usnesením o úpadku*, **může na ručiteli bez ohledu na výsledek insolvenčního řízení vymáhat celý nárok. Postavení ručitele vůči dlužníkovi závisí na tom, zda byla pohledávka přihlášena do insolvenčního řízení**. Pro ručitele je doporučitelné, aby přihlásil do insolvenčního řízení svoji potenciální pohledávku za dlužníkem (kterou by regresivně uplatňoval), a to i předtím, než ji místo dlužníka uhradil. Pohledávka ručitele bude tzv. pohledávka podmíněná - lze ji podat jen pokud ji již ke stejné pohledávce nepodal věřitel.

Pokud věřitel svoji pohledávku *uplatnil* **přihláškou** *po usnesení o úpadku*, může oprávněně na ručiteli vymáhat v rozsahu, v jakém nebude jeho pohledávka uspokojena z majetkové podstaty, **v případě splátkového kalendáře může na ručiteli vymáhat celou pohledávku a ručitel nastoupí do insolvenčního řízení na místo věřitele**.

Pokud věřitel *neuplatnil* **svůj nárok vůči dlužníkovi před usnesením o úpadku a ani svoji pohledávku nepřihlásil do insolvenčního řízení, nemůže po ručiteli nic vymáhat, protože závazek ručitele se nestal splatným**. Věřitel musí vždy písemně vyzvat hlavního dlužníka k zaplacení (v případě insolvenčního řízení může po usnesení o úpadku takto učinit pouze přihláškou) a až poté může vyzvat ručitele k zaplacení.

Přiznání osvobození od povinnosti placení pohledávky po splnění povinností při oddlužení se vztahuje i na ručitele, který má vůči dlužníkovi právo postihu. Pokud tedy ručitel např. nepřihlásí pohledávku do insolvenčního řízení, ač byl před usnesením o úpadku řádně vyzván věřitelem k zaplacení, nemůže na dlužníkovi vymáhat nic.

Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o.s. (SPJ)
je nevládní nezisková organizace založená v roce 1994.

SPJ realizuje akreditované kurzy a vzdělávací programy na míru
a poskytuje individuální i skupinové dluhové poradenství.

SPJ iniciuje a rozvíjí nové metody prevence kriminality a řešení následků trestné činnosti. Mezi cíle sdružení patří zajišťování úspěšné reintegrace znevýhodněných osob do společnosti a jejich návratu na trh práce. Mezi cílové skupiny SPJ patří především klienti s kriminální minulostí (včetně osob ve výkonu trestu odnětí svobody), mladiství a mladí dospělí ohrožení sociálním vyloučením a příslušníci sociálně vyloučených lokalit. Ve věznicích realizuje SPJ různé aktivity pro ty klienty, kteří mají zájem změnit svou situaci a v budoucnu se již nedostat do dalšího konfliktu se zákonem.

Sdružení pro probaci
a mediaci v justici, o.s.
Korunní 101
Praha 3
130 00

tel: +420 296 180 297
fax: +420 296 180 298
e-mail: institut@spj.cz, vzdelavani@spj.cz
web: www.spj.cz, www.vzdelavani.spj.cz

Pobočka Ústí nad Labem
Velká Hradební 2
Ústí nad Labem
400 01

tel: +420 475 20 99 30
e-mail: usti@spj.cz

Zpracovala: Mgr. Martina Musílková

© Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o.s.